

ДРАГАН ПОПОВИЋ
МУП Р. Србије

УДК 316.811/.815:316.624(497.113)
Монографска студија
Примљен: 18.04.2015
Одобен: 13.05.2015

КРИМИНАЛИСТИЧКА АНАЛИЗА КРИВИЧНИХ ДЕЛА НАСИЉА У ПОРОДИЦИ ИЗВРШЕНИХ НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ЗЕМУН

Сажетак: Насилнички криминалитет је друштвени феномен коме се посвећује све више пажње, имајући у виду широко распрострањен став да се генерални пораст насиља у друштву манифестује кроз повећање броја извршених кривичних дела са елементима насиља. Различити облици све тежих облика насиља манифестују се у ужим социјалним групама, породици, образовно-васпитним установама и на радном месту, истовремено прожимајући готово све поре друштвеног живота.

Насиље у породици захтева посебну реакцију друштва, нарочито имајући у виду специфичност места извршења, блиски емотивни однос између учиниоца и жртве и високу тамну бројку. У раду су представљени резултати криминалистичке анализе извршених кривичних дела насиље у породици на подручју полицијске станице Земун, у периоду од 2008. до 2013. године. Посебна пажња посвећена је анализи места, времена, пола и средства извршења, профила учинилаца и профила жртви. Резултати наведених истраживања могу представљати корисну основу за поступак доказивања и изразу превентивних програма.

Кључне речи: насилнички криминалитет, насиље у породици, фактори насиља, криминалистичка анализа, профил насилника, профил жртве

Карактеристике кривичних дела насиља у породици извршених на подручју општине Земун

Насиље над женама и у партнерским односима је резултат неравнотеже моћи између жена и мушкараца коју чини свака радња која за последицу има штету или патњу (физичке, менталне или сексуалне природе), као и претњу да ће таква радња бити предузета и друге облике ограничења слобода.

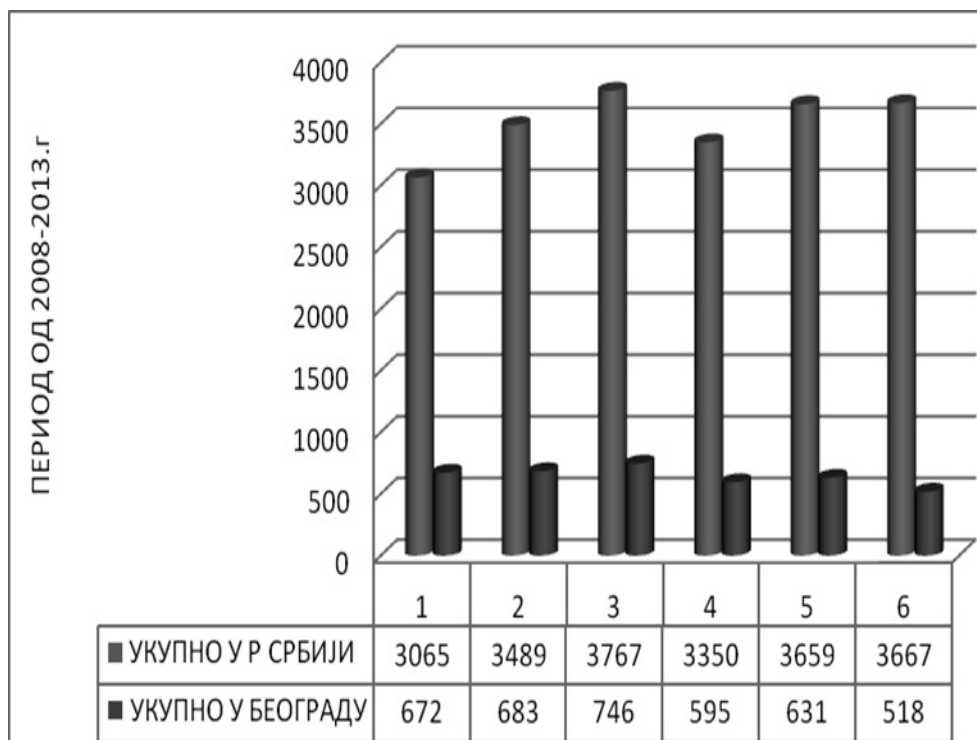
Радњу насиља у породици врши свако ко применом насиља, претњом да ће напасти на живот или тело, дрским или безобзирним понашањем угрожава

спокојство, телесни интегритет или душевно стање члана своје породице (Кривични законик, члан 194).

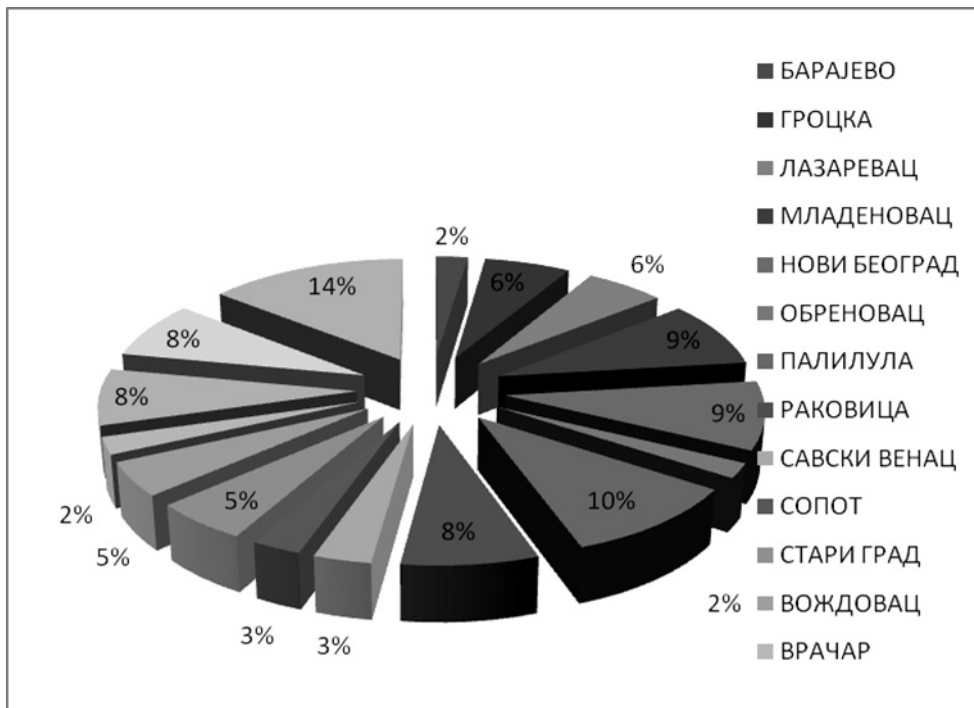
За ефикасну реакције на насиље у породици неопходно је дефинисати објективне индикаторе за анализу, тачније успоставити модел за регистровање, обраду и анализу информација о самом акту насиља (детерминанте, динамика радње), учиниоцу, жртви, последицама, прикупљеним доказима, сведоцима као и предузетим мерама и радњама од стране полиције и других субјеката.

У анализираном периоду од 2008. до 2013. године, на територији Републике Србије поднето је 20997 кривичних пријава због учињеног кривичног дела „Насиље у породици“, од чега је 3845 на подручју Полицијске управе за град Београд (графикон 1), што представља 15% од укупно броја извршених дела на подручју Републике Србије. У истом периоду, на подручју општине Земун, поднето је 293 кривичне пријаве, што представља 8% од укупно извршених кривичних дела насиља у породици на територији ПУ за град Београд (графикон 2), а 1,4% Републике Србије.

Графикон 1.: Број поднетих кривичних пријава за извршено кривично дело насиље у породици.

Графикон 2.: Процент поднетих кривичних пријава за извршена кривична дела „Насиља у породици“ по полицијским станицама на територији ПУ за град Београд

Тренд кривичних дела насиља у породици у временском периоду од 2008. до 2013. године извршених на територији коју безбедносно покрива ПС Земун (2008.- 40; 2009.- 58, 2010.- 55; 2011.- 60; 2012.- 42; и 2013.- 38) прати тренд кретања у другим општинама на територији града Београда (Табела 1). При томе, у анализираном временском периоду могу се уочити благе осцилације, нарочито у првом делу а у последње две године и смањење броја регистрованих кривичних дела.

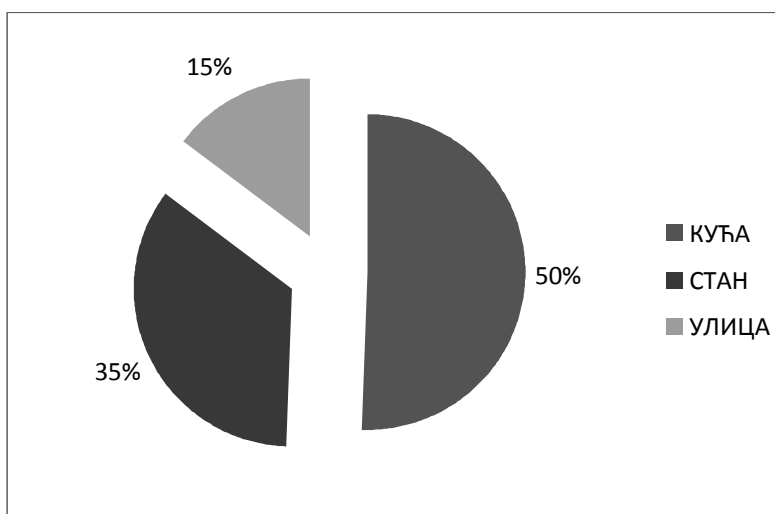
Предмет предходне анализе су била пријављена кривична дела насиља у породици, међутим, потребно је знати и чињеницу да је за ово кривично дело, како смо већ навели карактеристична и велика тамна бројка криминала.

Табела 1: Кривично дело насиље у породици на подручју ПУ за град Београд по полицијским станицама.

ОПШТИНА ИЗВРШЕЊА	ГОДИНА					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
БАРАЈЕВО	9	13	16	16	17	17
ГРОЦКА	45	57	45	40	26	24
ЛАЗАРЕВАЦ	33	29	38	3	43	45
МЛАДЕНОВАЦ	33	59	94	65	52	41
НОВИ БЕОГРАД	61	66	76	57	51	44
ОБРЕНОВАЦ	16	22	12	10	7	10
ПАЛИЛУЛА	70	84	53	60	73	55

РАКОВИЦА	98	52	39	39	37	26
САВСКИ ВЕНАЦ	21	18	31	23	22	8
СОПОТ	8	9	27	23	29	10
СТАРИ ГРАД	43	47	43	24	24	25
ВОЖДОВАЦ	17	17	41	23	39	41
ВРАЧАР	12	17	20	11	16	14
ЗЕМУН	40	58	55	60	42	38
ЗВЕЗДАРА	40	43	67	46	60	42
ЧУКАРИЦА	126	92	89	68	93	78
УКУПНО ПУ ЗА ГРАД БЕОГРАД	672	683	746	595	631	518

Графикон 3.: Место извршења кривичног дела насиље у породици

Место извршења насиља у породици у 50% регистрованих случајева је породична кућа, стан у 35% а улица 15% (графикон 3).

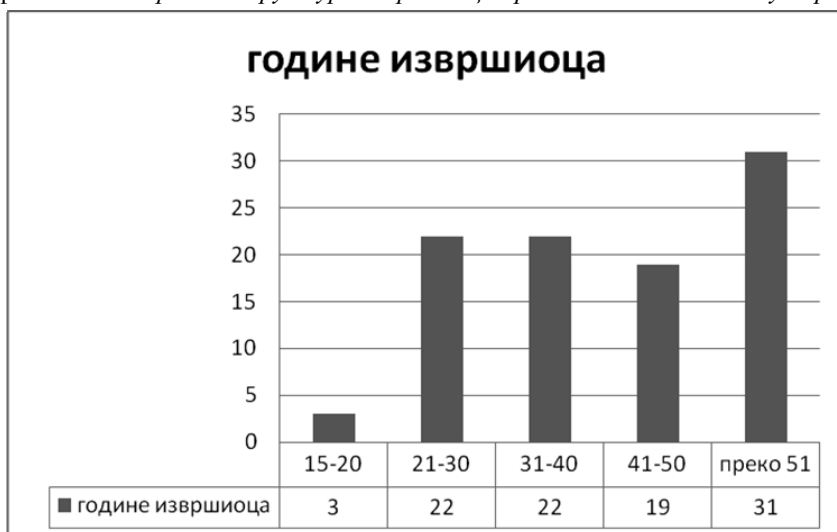
Процентуална заступљеност учинилаца и жртви према полу је потпуно супротна. Највећи број учинилаца су мушког пола (95%) а жртве женског (83%) Међутим, не трба занемарити и проценат мушкараца (17%) – жртава насиља у породици, узимајући у обзир високу тамну бројку овог облика насиља.

Насиље над женама је одувек било присутно у људском друштву. У раним фазама развоја друштва жене су биле сексуално угњетаване (муж је располагао сексуалношћу жене не само за властиту употребу, већ и за туђу), при чему је жена била потпуно пасивна и објект располагања мушкараца (Сингер и др. 2002: 296). Међутим, како смо навели и мушкарац може бити жртва насиља, на шта указује и ово истраживање. Процент, колико мушкараца су жртве насиља треба узети са резервом јер број мушкараца који трпе насиље далеко је већи, будући да они избегавају да пријаве насиље страхујући да ће их сматрати слабићима, те да их полиција неће схватити озбиљно због предрасуде да једино мушкарац може бити насилник.

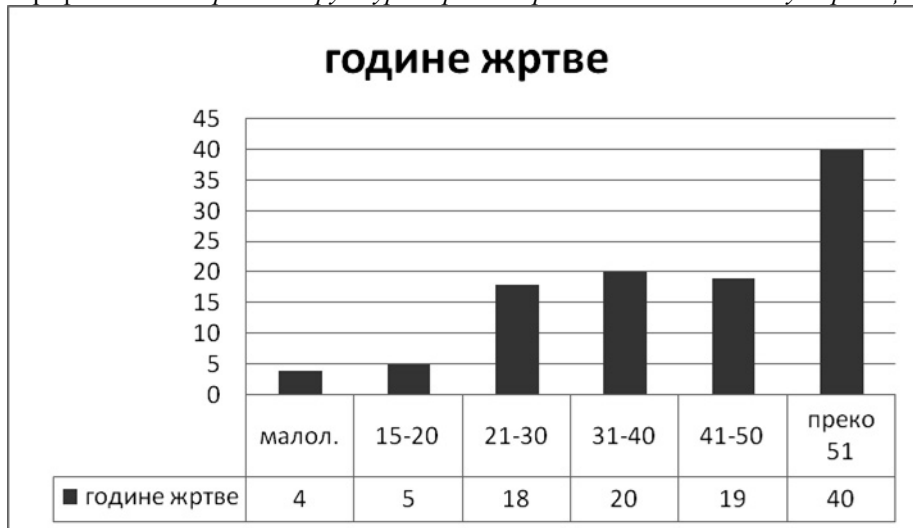
На подручју општине Земун, најчешће регистровано средство извршења насиља у породици је физичка снага и то у 84% случајева, затим хладно оружје у 16% случајева. Ватрено оружје није регистровано као средство извршења у периоду који је био предмет анализе.

Највећи број извршилаца старији су од 50 година (графикон 4). Посебно важну чињеницу представља податак да старосну структуру извршилаца кривичног дела насиља у породици, прати старосна структура жртава, што значи да је процентуално највећи број жртава исто тако старије од 50 година (графикон 5.).

Графикон 4.: Старосна структура извршилаца кривичног дела насиља у породици

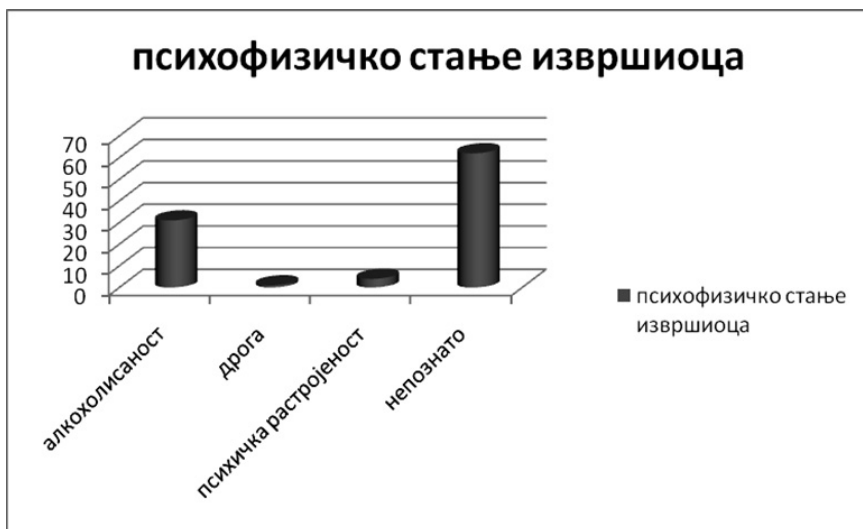

Графикон 5.: Старосна структура жртава кривичног дела насиље у породици

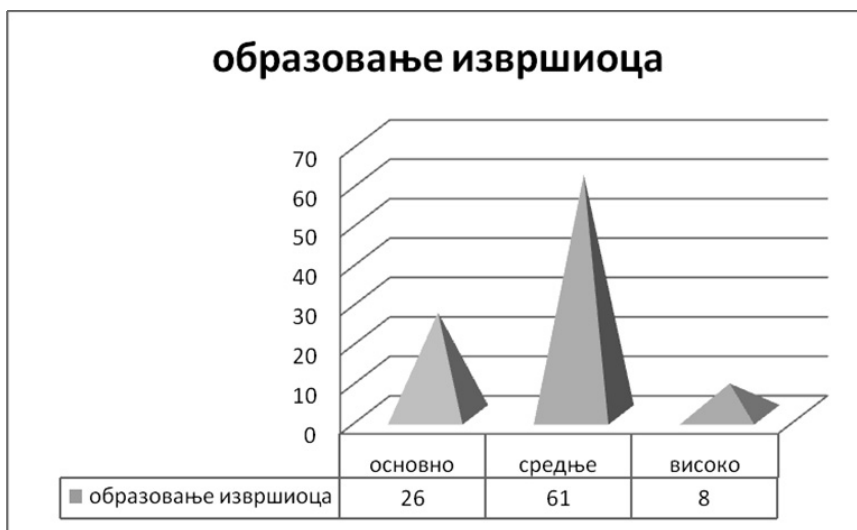
У току извршења 98 регистрованих кривичних дела насиља у породици на подручју општине Земун, тридесет један извршилац је био под утицајем алкохола, један опојних дрога, а четири су била у видљивом стању психичке растројености (графикон бр. 6).

Графикон 6.: Психо-физичко стање стање извршиоца

Међу учиниоцима насиља заступљена су лица свих нивоа образовања, од основног, преко средњег до високог, с тим да највећи број учинилаца има основно образовање, тачније 64,21% (графикон 7.).

Графикон 7.: образовање извршиоца

Графикон 8.: Време извршења кривичног дела насиља у породици

Насиље у породици у највећем броју ситуација врши се у поподневним и вечерњим сатима (77,66%), а значајно мање пре подне и ноћу¹ (графикон 8).

У току седмице, највећи број кривичних дела насиља у породици врши се на почетку седмце, понедељком а најмањи четвртком (Графикон 9.).

Графикон 9.: Дани извршења кривичног дела насиља у породици

¹ Пре подне: време од 06.00 до 14.00 часова; поподне: време од 14.00 до 18.00 часова; увече: време од 18.00 до 00.00 часова; и ноћ (време од 00.00 до 06.00 часова)

Профил насилника у породици

Профилисање је алат истраге чији је приступ заснован на откривању учиниоца, постављањем питања и давањем одговора на питање: шта кривично дело говори о лицу које га је извршило². Полазна основа за израду профила заснива се на две претпоставке: 1) кривично дело је одраз учиниоца и детерминанти које су утицале на ток и динамику радње кривичног дела (жртва и детерминанте места и времена); 2) последица кривичних дела је основа за извођење закључака о учиниоцу³.

Turvey дефинише профил као скуп закључака о особинама лица одговорног за извршење кривичног дела или серије кривичних дела⁴. Geberth под профилом подразумева покушај да се истражним органима обезбеде специфичне информације о типу појединца који је извршио конкретно кривично дело⁵. Richard Kocsis одређује овај метод као форензичку технику од које се очекује да обезбеди истражним агенцијама специфичне информације уз помоћ којих би своју пажњу усредсредили на индивидуалне црте личности по којима се конкретни учинилац разликује од других учинилаца истог (сличног) кривичног дела⁶. Профил је драгоцено средство у идентификацији осумњиченог, међутим, има своја ограничења. Зато би израду профила требало користити у комбинацији са другим истражним техникама.

На основу анализе 98 кривичних дела насиља у породици извршених на територији полицијске станице Земун, могу се извести закључци да су основне карактеристике профила учинилаца насиља у породици:

- Извршилац кривичног дела насиља у породици је мушкарац,
- Старосне доби преко 50 година,
- Извршилац има средњу стручну спрему,
- Дело врши у кући и стану уз употребу физичке снаге.
- Најчешће, насиље врши над брчним партнером,
- Дело врши у алкохолисаном стању,
- Највећи број насиља у породици врши се понедељком,
- Извршилац, најчешће дело чини у поподневним сатима и увече.

---

² Steoff, R.: Criminal profiling. New York: Marshall Cevendish Corpration, 2011, p. 19

³ Бурђевић, З., Радовић, Н.: Криминалистичка оператива. Београд: Криминалистичко-полицијска академија, 2012, стр. 275.

⁴ Turvey, B. E.: Criminal profiling: an introduction to behavioral evidence analysis, 4th ed. San Diego: Academic Press is an imprint of Elsevier, 2008, p. 42.

⁵ Geberth, V. J.: Practical Homicide Investigation: Tactics, Procedures, and Forensic Techniques, Fourth Edition, Boca Raton: CRC Press Taylor & Francis Group, 2006, p. 773.

⁶ Kocsis, R. N.: Criminal Profiling: Principles and Practice. New Jersey: Humana Press Inc, 2006, p.1-2 484

Профил жртве насиља у породици

Појам жртве се може одредити у два значења – у ужем и ширем смислу. Појам жртве у ужем смислу обухвата лица чија су добра или права непосредно повређена или угрожена извршењем кривичног дела, односно кршењем међународно признатих норми о људским правима. Жртва у ширем смислу обухвата и лица и друге субјекте (социјалне групе, колективе, друштво) чија су добра или права непосредно или посредно повређена или угрожена извршењем кривичног дела или других кажњивих радњи, односно кршењем међународно признатих норми о људским правима (према Ђ. Игњатовић и Б. Симеуновић-Патић, 2011:20).

Жртва насиља у породици је свако лице које претрпело силу, претњу, маловажавање, узнемиравање или сексуално злостављање од члана породице.

Анализом наведених 98 случајева насиља у породици извршених на територији полицијске станице Земун, можемо закључити да је профил жртве овог кривичног дела следећи:

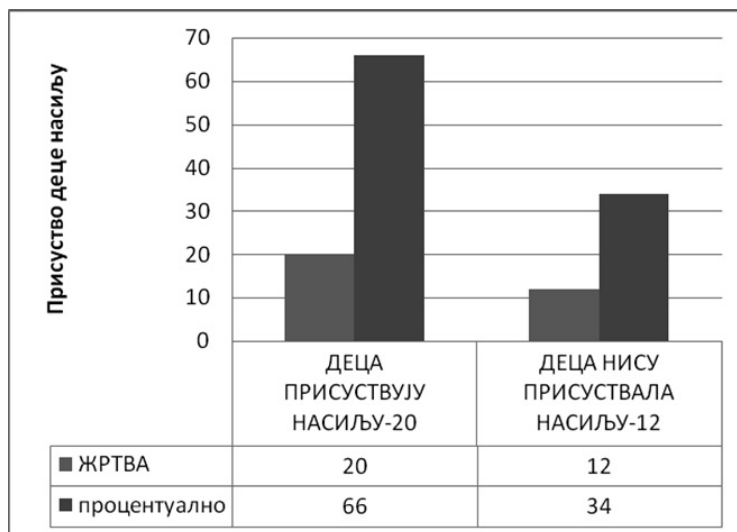
- Жртва кривичног дела насиља у породици је жена,
- Старосне доби преко 50 година,
- Са завршеном средњом стручном спремом,
- Дело над жртвом се врши у кући и стану,
- Средство извршења је физичка снага,
- Најчешће, насиље трпи од брчног партнера,
- У највећем броју случајева насиље се врши понедељком,
- Жртва трпи насиље најчешће у поподневним сатима и увече,
- Жртва најчешће остаје у стану, не бежи.
- У већем броју случајева деца присуствују насиљу.

Жртве насиља у породици нарочито карактерише понашање након извршеног насиља, односно чињеница да врло ретко напуштају насилника и животни простор који деле са њим, односно остају са насилником непосредно након извршења насиља. Тачније, чак 75% жртава остаје у стану или кући коју дели са извршиоцем, у односу на 24% жртава које напуштају насилника.

Посебно је битна чињеница, да у 66% ситуација насиља, тамо где у породици постоје деца, насиље се врши у њиховом присуству⁷ (графикон 10)

⁷ Деца су непосредне или посредне жртве насиља у породици. И друга истраживања показују да у породицама у којима постоји насиље, деца присуствују у око $\frac{3}{4}$ насилничких инцидената. Деца из таквих породица су у повишеном ризику да и сама претрпе физичко, сексуално и емоционално насиље (Silvestri, Crowther-Dowey, 2008:87).

Графикон 10. Број и проценат у којима деца присуствују насиљу

Најчешће жртве насиља у породици су супружници (54,71%), а затим родитељи (31,13%) и деца (14,15%). Једна од карактеристика насиља над родитељима је изражена тамна бројка криминалитета⁸.

Литература:

1. Geberth, V. J.: Practical Homicide Investigation: Tactics, Procedures, and Forensic Techniques, Fourth
2. Ђурђевић З.-Ивановић З.: Кривична дела са елементима насиља. У: Правни живот, Удружење правника Србије, бр. 9/2008.
3. Ђурђевић, З., Радовић, Н.: Криминалистичка оператива. Београд: Криминалистичко-полицијска академија, 2012.
4. Kocsis, R. N.: Criminal Profiling: Principles and Practice. New Jersey: Humana Press Inc, 2006.
5. Patić, S. B., Kolarić, D., Kesić, T. & Ђурђевић, Z. (2014). Integrisan odgovor na nasilje nad ženama u Srbiji (priručnik), Kriminalističko-policijska akademija, Beogra.
6. Steoff, R.: Criminal profiling. New York: Marshall Cevendish Corpration, 2011,
7. Stojanović, S.: Humanik, U: Sociološkom pregledu, br.3/4, 2000.godine.
8. Turvey, B. E.: Criminal profiling: an introduction to behavioral evidence analysis, 4th ed. San Diego: Academic Press is an imprint of Elsevier, 2008.
9. Ustav Republike Srbije, „Службени гласник РС“, број 98/06.
10. Кривични законик, „Службени гласник РС“, број 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014.
11. Законик о кривичном поступку, „Службени гласник РС“, број 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.

⁸ Неки аутори износе процене да само један од четрнаест инцидената породничног насиља над старима буде пријављен полицији (Пилемер, Финкелхор, 1986, према: Федус, 2010:347).

CRIMINAL ANALYSIS OF THE CRIMINAL ACTS OF DOMESTIC VIOLENCE COMMITTED IN THE MUNICIPALITY OF ZEMUN

Summary: Results of this criminologist analysis of crimes with violence elements represents base for efficiencies preventive and repressive police action.

This specific aspect of violence meet with wide moral and sharp legislative judgement, on the other hand, the states and civil organizations find the differente institutional and other mechanisms for protection of endangered family members. Carrying out policies in this filed of crime and also with general society action on increasing of the the society members conscience, and giving the other aspects of protection for the family violence victims, it is possible, at least up to certain point, to alleviate the consequences of this execute and unhuman, but omnipresent phenomenon.

Considering police action, focus in fighting with family violence must be putted on generall instruments of the police activities. Above all, on police officers education in legislative base and limits, principles of attorneys work and court procedures, groups for family violence victims support , efficiency exchange of informations with other institutions and organisations, specific questions about family violence in different cultures and way of living.

Efficiency , considering family violence, is measurable category which must be followed, even over concrete police officer and also over police unit. Analogue to that should be reached acceptable efficiency it is necessary, besides specializing of the police officers and to define standards of the police action.

Witnin contribution of concept „police in local community „, activity of the police in the local level should include measures and actions open to the citizens, holding public tribune, taking parts in open type television and radio shows , holding seminars and working meetings with professional services, animating local community on building partnership relations.

Family violence can not vanish, but with joint action, with precise classification of rensposability, could be reduced. Fight againts this type of violence, both legal and social, based on moral action of the society, best results can give just then when all segments of the society will be involved on true and justify way.

Efficiency reaction on family violence and in partnership violence cases, depends on quality of the sistematic reaction on family violence. Precize defined jurisdiction and rensposibility of the governmental administration, organiyations and institutions, without this reaction is inconceivable, is prerequisite for success. Everyone must be familiar with its position, also with position of the other subject involved in prevention and in repression.

Key words: family violence, violent criminality, violence factors, criminologist-operative analysis, perpetrator profile, victim profile